

In 22 jaar tijd van verordening naar praktijkadvies

Bosbranden bestrijden en voorkomen

In 2007 publiceerde het Vakblad Natuur Bos Landschap een aantal keren over bosbranden. Ook toen al was er, net als nu in 2024, angst voor meer bosbranden onder andere als gevolg van de klimaatverandering. Branden waren in 2007 ook actueel, omdat juist daarvoor de bosbrandverordening was afgeschaft en de sector zoekende was hoe je zonder vaste regels branden kon proberen te voorkomen of efficiënt te bestrijden. Eind 2023 bracht de Vereniging voor Bos- en Natuurterreineigenaren (VBNE) een praktijkadvies uit over het voorkomen van bosbranden (zie ook deze editie pagina 14).

tekst Geert van Duinhoven (redactie Vakblad)

> Bosbranden zijn van alle tijden, maar de aandacht ervoor verandert met de jaren. Dat blijkt ook uit de laatste jaren Vakblad-geschiedenis. In de voorgangers van het *Vakblad* was aandacht voor de bosbrandverordening uit 1962. Kern van de verordening was dat een boseigenaar met meer dan 5 hectare bos geen takken mocht stapelen of op rillen mocht leggen van meer dan 1,5 meter hoog. Omvatte het bos meer dan 35 hectare naaldbos, dan moest dat bos altijd via een weg bereikbaar zijn voor brandweervoertuigen. Stukken bos mochten niet meer dan 300 meter van een weg verwijderd zijn. Wegen moesten tot 3,60 meter hoogte takvrij en opgesnoeid zijn en van elke belemmering zijn ontdaan. In 2002 besloot het Boschap om de bosbrandverordening in te trekken, omdat deze alleen gold voor bos en niet voor andere natuurterreinen. Bovendien zag

men bosbranden steeds minder als een potentieel gevaar: 'De bestrijding is heel effectief en door een toenemend aandeel loofhout in de kroonlaag en een steeds beter ontwikkelde struiklaag wordt het brandgevaar steeds kleiner.'

Mediterraan karakter

Maar het risico op een bos- of natuurbrand is natuurlijk nooit helemaal weggeweest. En dus vraagt onderzoeker Mart-Jan Schelhaas zich al vijf jaar na het afschaffen van de verordening in een Vakblad-artikel (september 2007) af hoe we ons in Nederland moeten voorbereiden op bosbranden: 'Elke zomer bereiken ons berichten over hevige bosbranden in Zuid-Europa. Vooral de branden in Griekenland in augustus dit jaar kregen veel aandacht van de media. Nu valt het in Nederland over het algemeen wel mee met de risico's op

branden van een dergelijke omvang, maar toch dringt zich de vraag op of dit in de toekomst zal veranderen. Immers, onder invloed van het broeikaseffect krijgt ons klimaat geleidelijk een meer mediterraan karakter, met een grotere kans op warme en droge zomers.' Schelhaas pleit in zijn artikel voor de ontwikkeling van een risico-index naar Canadees voorbeeld: hoe hoger de waarde van de index, hoe groter het risico op branden. Dat geeft zowel de beheerder als de brandweer als de overheid inzicht in de benodigde paraatheid voor eventuele brandbestrijding.

Effectievere brandbestrijding

Schelhaas besluit zijn betoog met de verwachting dat klimaatverandering waarschijnlijk zal leiden tot een verhoogd brandrisico in de toekomst. Of dit ook daadwerkelijk leidt tot meer en grotere

foto Hans van den Bos, bosbeeld

branden is volgens hem niet te zeggen. Dat hangt zijns inziens onder meer af van toekomstige terreinomstandigheden en de effectiviteit van voorkomen, opsporen en bestrijden van branden. Op een deel van deze factoren kan de beheerder invloed uitoefenen, bijvoorbeeld door te sturen in de boomsoortensamenstelling of door brandsingels aan te leggen en te zorgen voor voldoende toegankelijkheid en water. Want in 2007 is volgens hem duidelijk een neergaande trend zichtbaar, vooral in het oppervlak verbrand bos- en natuurterrein. Waarschijnlijk heeft dit te maken met een afname van het areaal heide in de eerste helft van de 20ste eeuw en een afname van het aandeel jonge monocultures naaldbomen. Verder zal ook het meer gemengd worden van het bos invloed hebben. Een laatste factor kan zijn dat het voorkomen en bestrijden van bos-

en natuurbranden in Nederland steeds beter en effectiever is geworden.

Vermeend toegenomen risico

Datzelfde jaar schrijft Vakblad-redacteur Bea Claessens (april 2007) dat ook de brandweer zich zorgen maakt over het 'moderne bosbeheer' waarmee het risico op bosbranden juist zou zijn gestegen. Er ligt steeds meer brandbaar top- en takhout in het bos. Bovendien is de bereikbaarheid verslechterd, omdat wegen en paden worden dichtgegooid en paden slecht worden onderhouden. Verder is er steeds meer publiek in het bos waarmee het risico op brand toeneemt. En tot slot zou het steeds lastiger worden om op korte afstand aan bluswater te komen, omdat waterschappen niet meer willen dat de brandweer grondwater oppompt uit geboorde putten en

20 jaar Vakblad

De redactie laat de twintigste jaargang niet ongemerkt voorbijgaan. Dit jaar grijpen we in elk nummer terug naar een 'oud Vakblad-verhaal' en stellen ons de vraag: Hoe staat het daar eigenlijk mee? U kunt ook zelf suggesties aandragen. Mail naar redactie@vakbladnbl.nl

sprengen. Maar in hetzelfde artikel nuanceert de brandweer het vermeende toegenomen gevaar op bosbranden. Adri van der Waart, inspecteur bij de Onderlinge Bossen Verzekering (OBV), antwoordt op de vraag of het risico is toegenomen het volgende: 'Ja en nee. Ja, vanwege de toegenomen verruiging en dood hout in het bos. Nee, omdat het bos meer structuur krijgt en meer loofhout heeft, stabiel wordt. Als die trend zich doorzet, dan is op termijn sprake van een verminderd risico. Maar zover zijn we nog lang niet, het risico op brand is nu nog steeds groot en zeker niet alleen op de Veluwe.'

Index

Inmiddels staat het onderwerp weer volop in de belangstelling. Eind 2023 presenteerde de Vereniging voor Bos- en Natuurterreineigenaren (VBNE) het praktijkadvies 'Preventie en bestrijding van natuurbranden'. Het advies begint, eigenlijk net als de Vakblad-artikelen in 2007, met de constatering dat het risico op natuurbranden is vergroot vanwege klimaatverandering en verdroging. Het is moeilijk te achterhalen of te beoordelen of het risico daarop echt groter is geworden. Maar voor beheerders die zich zo goed mogelijk willen voorbereiden en de risico's willen verkleinen, geeft het praktijkadvies de nodige handvatten om onbeheersbare branden te voorkomen. Een van de elementen daarin is de door Schelhaas 'gevraagde' index. De Risico Index Natuurbranden (RIN) laat zien wat de kans is dat een natuurbrand zich ontwikkelt tot een onbeheersbare natuurbrand. In deze index is die kans berekend op basis van onder andere reliëf, bodem, hydrologie, vegetatie, kans op uitbreiding, ecologische waarden, aanwezigheid van waardevolle objecten of gevaarlijke stoffen, aanwezigheid van mensen en brandpreventiemaatregelen.<

Op 26 februari organiseert de VBNE een werkschuurbijeenkomst over het praktijkadvies Preventie en bestrijding van natuurbranden. Zie ook: www.veldwerkplaatsen.nl.